

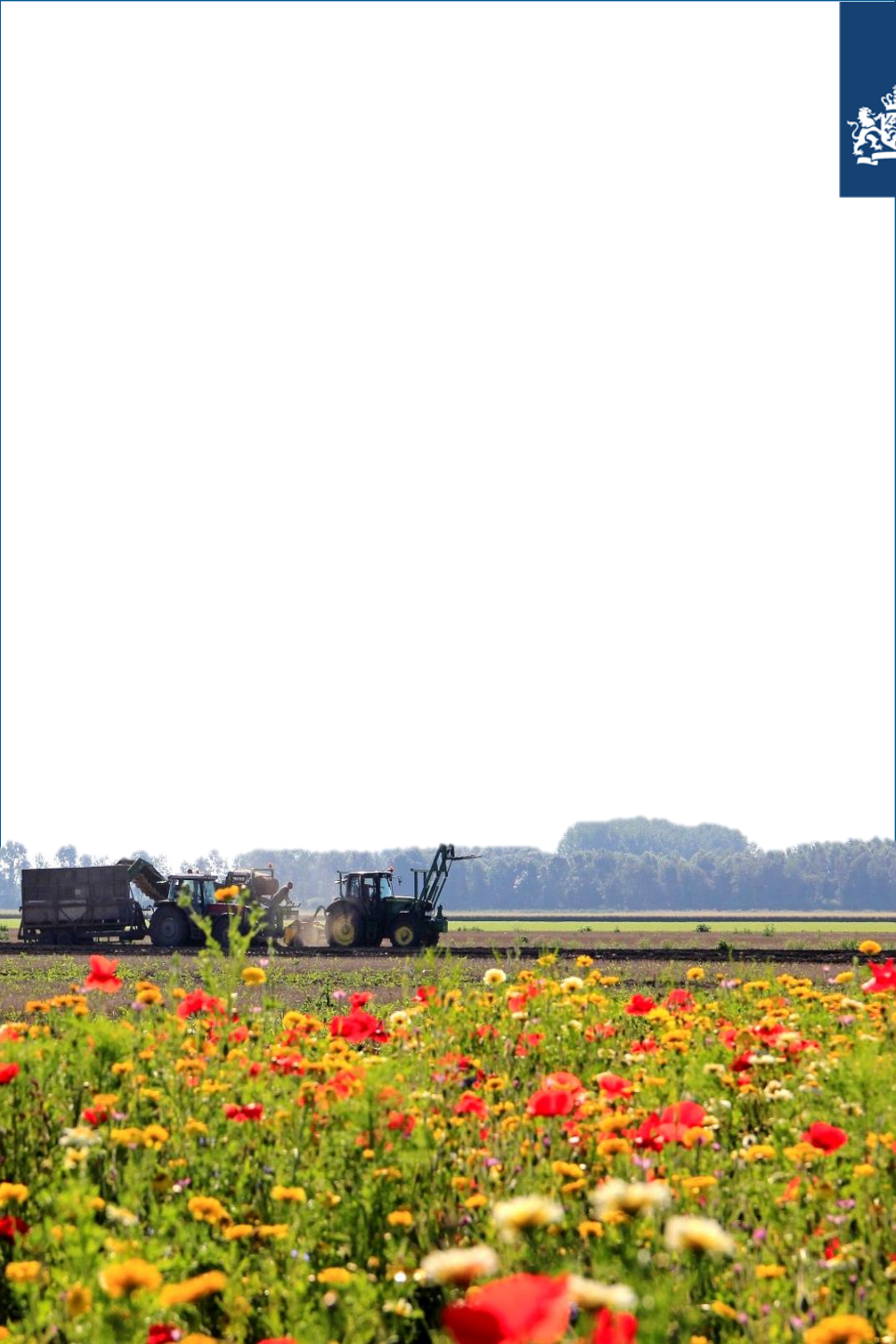
Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Natuurinclusieve landbouw in het agrarisch onderwijs

Conny Clazing
mmv Just Kalverkamp

>> Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen

RVO
conny.clazing@rvo.nl
06 52401089

NIL in agrarisch MBO en HBO

Aanleiding

- Natuurvisie 2014: 'natuurinclusieve landbouw'
- Landbouwbeleid (GLB): van inkomenssteun naar diensten

Opdracht EZ aan RVO: natuurinclusieve landbouw in onderwijs

1. Hoe is het nu opgenomen?
2. Welke mogelijkheden voor verbetering zijn er op korte en lange termijn?

Werkwijze

- A. Inventarisatie context
- B. 32 Interviews
 - 3 belangenorganisaties (LTO, ZLTO, NAJK)
 - 17 agrarische MBO-scholen
 - 4 agrarische HBO-scholen
 - 8 organisaties rondom de scholen (14 geteld)
- C. Rapportage aan EZ en geïnterviewden

Ontwikkeling agrosector

Mansholtijdperk

- Voedselzekerheid, geaccepteerde sector
- Kracht van OVO-drieluik
- Wereldmarkt, 2^e exporteur

Transitie

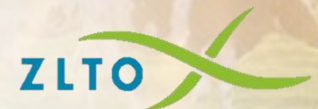
- Maatschappelijke opgaven
- Aandacht voor imago agrarische sector
- Open markt: winstmarges lager, sterk fluctuerend
- Verbreding ondernemerschap en regie op eigen boerenerf
- Meer aandacht voor bodem als basis van voedsel

Standpunten belangenorganisaties

- Toekomst agrarische sector: duurzaam produceren
- Meer rekening houden met omgeving en maatschappelijke opgaven
- Kwaliteit onderwijs bepalend voor kwaliteit toekomstige agrarische ondernemers en werknemers agrosector
- Onderwijs verandert te langzaam door protocollen: behoefte aan tussentijdse verandering

Standpunten belangenorganisaties [2]

Onderwijs meer aandacht besteden aan:

- Verschillende bedrijfsvoeringen
- Leren werken in netwerken en kennis vergaren
- Zelfbewustzijn en visievorming
- Integratie van NIL in vakken plantenteelt, bodemkunde, gewasbescherming, veehouderij, voedings- en gezondheidsleer
- GLB en vergroening
- Goede alternatieve praktijkbedrijven
- Aandacht voor nascholing bestaande agrariërs

Resultaten huidige situatie: NIL in MBO

Algemeen

- Meeste scholen positief tav NIL
- Mogelijke weerstand bij leerling
- NIL niet in kwalificatiestructuur dus afhankelijk van docent

Praktijklessen, stages, regioleren

- Bron voor innovatie, ook voor NIL
- Onvoldoende aanbod gecertificeerde (NIL)bedrijven

Theorielessen

- Aandacht beperkt en versnipperd
- Duurzaam bodembeheer, gewasbescherming (HKS)
- Per school keuzedelen in de geest van NIL

Resultaten huidige situatie: NIL in HBO

Aandacht voor NIL beperkt en versnipperd

- Behoefte aan kennis van verschillen bedrijfseconomische NIL-modellen
- Terughoudend met de term
- Wel: bodem, agrarisch natuurbeheer
- Kennis uit lectoraten beperkt in lessen geïntegreerd

Lectoraten en NIL

- Van Hall: weidevogels, bijen
- Vilentum: bodembeheer, ondernemerschap
- HAS: biologie en innovatief ondernemerschap (NIL)
- Inholland: (verbreding, agrarisch natuurbeheer)

- Opleiding Natuurboeren (Vilentum+HAS)

Ondersteunende organisaties: KCNL

Aanbevelingen vanuit MBO

Ja, aan de slag met Natuurinclusieve landbouw

Maak centraal lesstof op korte termijn

- Keuzedelen
- Vakken: ondernemerschap, bodembeheer

Maak centraal lesstof middellange termijn

- Kwalificatiestructuur
- Integreren in alle agrarische vakken

Bij lesstof maken

- 60% vast / 40% vrij invulbaar (regio)
- Zorg voor centrale regie, inhoudelijke sturing, faciliteiten
- Benut bestaande kennis

Aanbevelingen vanuit MBO

Praktijkonderwijs en stages gericht benutten

- Meer erkende NIL-bedrijven nodig; benut leernetwerken

Docenten willen bijgeschoold worden, eenduidige en vooral heldere kennis(toegang)

Overig

- Sim Farm NIL-versie
- Aandacht voor rol banken en erfbetreders

Aanbevelingen vanuit HBO

Maak op korte termijn lesstof

- Ieder HBO vanuit eigen expertise en onderling delen (à la Gera van Os)

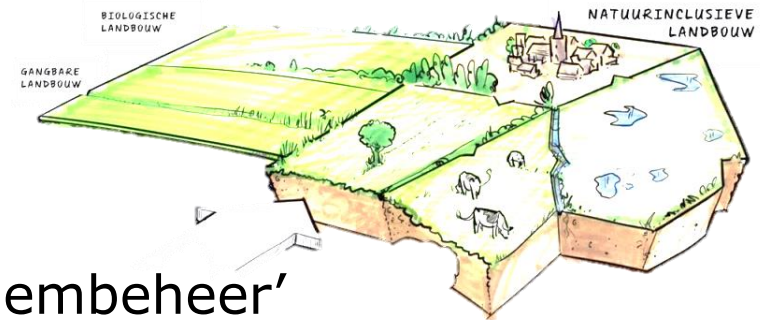
Behoeftte nieuwe lectoraten

- 'Ondernemen met natuurinclusiviteit'
- Lectoraat NIL

Ontwikkel minor NIL en 'duurzaam bodembeheer'

Op middellange termijn NIL opnemen in curriculum

Innoveer met bedrijfsleven ook vanuit maatschappelijke opgaven

Urgentie en uitnodiging

Transitie uitdaging voor hele sector, grote rol voor onderwijs

Onderwijs richten op

- Toekomstbestendige bedrijfsvoeringen, diversiteit
- Maatschappelijke opgaven, dus ook natuurinclusieve landbouw
- Regie op eigen erf: zelfbewustzijn, visie op bedrijfsvoering

Onderwijs: Vandaag de volgende stap

